

Stress i skolledares arbete

- enkätresultat från 1992 och 2013

Eva Bejerot, december 2015

Studiens bakgrund

Detta arbete redovisar resultat från en enkätstudie till skolledare som genomfördes på Psykologiska institutionen vid Stockholms universitet under 2012–2014. Studien finansierades av AFA Försäkring i projektet "Illegitima arbetsuppgifter, krävande klientrelationer och dysfunktionellt socialt stöd – stressorer i skolans arbete och dess samband med styrformer", dnr 100055. Enkätfrågorna och svarsfrekvenser finns redovisade på den klickbara databasen www.pifokus.se.

Ett syfte med studien var att jämföra enkätens resultat med en tidigare enkät, från 1992. De frågor som bäst stått emot "tidens tand" var frågor som inspirerats av Karasek och Theorell (1990) och berörde krav, inflytande och stöd i arbetet, samt några frågor om trötthet i relation till arbete. Dessa enkätfrågor ställdes även i den nya enkäten. Resultaten från jämförelser över tid av flera yrkesgrupper, lärare, skolledare och läkare visade att det fanns likheter i förändringar över tid, framför allt i det sjunkande stödet från ledning (Bejerot m fl 2015). I enkäten från 2013 ingick även frågor om stress och utmattning liksom frågor om styrformer och arbetsuppgifter som kan relateras till problem med arbetsmiljö.

Rektorers arbetsmiljö i tidigare studier

En översikt av svenska studier om skolledare visade att många avhandlingsarbeten berörde rektorernas ledningsroll och vikten av relationer och samspel. I flera av dessa arbeten berörs det pedagogiska ledarskapet (Vetenskapsrådet 2011). I andra litteraturgenomgångar om rektorers arbete, som inbegriper arbeten från såväl Sverige som andra länder, finns studier som tyder på att skolledarnas ledarskap har betydelse

för elevernas resultat på den enskilda skolan (Böhlmark m fl 2012; Ekholm m fl 2014). Det handlar om en indirekt process där rektorns ledningsstil och hur denne lyckas skapa en samarbetande skolkultur påverkar lärarnas arbete. Övergripande förutsättningar utanför skolans ram, som socioekonomiska förhållanden, resurser, eller styrning från högre nivåer lyfts inte fram på samma sätt, utan det är den individuella rektorns ledarskap på skolan som betonas. Ett tungt ansvar vilar således på skolledarna så att de lyckas med sitt pedagogiska ledarskap och därmed ger bättre förutsättningar för att elever ska nå goda resultat.

I Lärarförbundets skolledarförenings (2014) rapport som baseras på enkätstudie som besvarats av 2700 rektorer rapporteras dock att skolledarna inte hinner med det pedagogiska ledarskapet. Det beror på att arbetsbelastningen ökat. Skolledarna får allt fler uppgifter från huvudmannen, både mer ansvar för personal och sämre ekonomiska förutsättningar. Drygt hälften har enligt Lärarförbundets studie övervägt att lämna yrket under det senaste året. I de ovan nämnda litteraturgenomgångarna berördes inte skolledarnas arbetssituation eller förutsättningarna för att kunna utöva ett pedagogiskt ledarskap. Området stress eller utmattning för yrkesgruppen berörs inte alls i dessa översikter. En studie av Arbetsmiljöverket och SCB (2001) har visat att både lärare och skolledare tillhör de grupper som, jämfört med andra yrken, har en ansträngd arbetssituation som präglas av negativ stress, det vill säga höga krav, lågt inflytande och lågt stöd från närmaste ledning.

Syfte

I denna studie analyseras dels hur arbetsmiljön för skolledare förändrats över de senaste tjugo åren, dels vilka faktorer som har samband med belastning och stress i skolledares arbete.

Metod och material

Materialet för denna analys består av två enkätstudier – från 1992 och 2013. Det är inte samma personer som besvarat enkäten vid båda tillfällena. Svarsprocent 1992 var 86 %,

och 2013 var den 59 %. Studien från 1992 besvarades av n=61 studierektorer och rektorer (män 72 %, kvinnor 28 %), och studien från 2013 besvarades av n=294 skolledare och biträdande skolledare (män 37 %, kvinnor 63 %). Över tid har således skolledaryrket förändrats från ett yrke med manlig majoritet till ett kvinnligt dominerat yrke, vilket behöver tas hänsyn till i analyserna. 1992 hade rektorerna i genomsnitt 12,3 års erfarenhet i yrket, jämfört med 10,7 år bland respondenterna från 2013.

Analysen inleds med att jämföra svaren på de frågor som ställdes vid båda tillfällena. Dessa handlar om krav, inflytande och stöd i arbetet från närmaste chef (Karasek & Theorell 1990), samt frågor om stöd från medarbetare. Det finns också några frågor om trötthet i relation till arbetet i båda enkäterna. Därefter analyseras, utifrån analyser av enkäten från 2013, som har fler respondenter och många fler frågor, vad som bidrar till trötthet i relation till arbetet idag. Här är illegitima uppgifter ett viktigt område. Semmer och medarbetare (2015) har delat in dessa i onödiga och oskäligen uppgifter. Onödiga uppgifter, står för uppgifter som man uppfattar inte alls behöver göras eller inte skulle behöva göras om saker organiserades annorlunda, medan oskäligen uppgifter, står för uppgifter som ligger utanför yrkesrollen och som egentligen ska göras av någon annan. I enkäten finns också frågor som konkretiserar vilken typ av uppgifter som uppfattas försvåra och tynga arbetet. Dessutom ingick också frågor om styrformer i arbetet.

I analyserna av materialet används Chi², korrelationsanalys (Pearson bivariat), samt regressionsanalys (hierarkisk, stegvis enter). Samtliga frågeformuleringar och fördelning på svarsalternativ finns på den klickbara databasen www.pifokus.se.

Resultat

Jämförelser mellan 1992 och 2013

I båda enkäterna ingick frågor om krav, inflytande i arbetet och stöd från närmaste ledning. Dessa frågor har analyserats först med korstabuleringar, Chi²-test. Därefter

skapar vi index och gör regressionsanalyser där vi konstanthåller för kön för att se om skillnaderna mellan de två studierna då kvarstår.

Inflytande i arbetet

I två av tre frågor om inflytande (möjlighet att påverka uppläggnings av eget arbete, inflytande på beslut på enheten) finns inga skillnader mellan 1992 och 2013, men signifikanta skillnader avseende om man kan skjuta upp saker som var planerade, om man exempelvis får för mycket att göra. 1992 svarade 53 % att man oftast kan skjuta upp arbetsuppgifter, medan 2013 var andelen 25 % (Chi2 19, df=4, p=.001). Ett index skapades med de tre variablerna (Alpha 0,70). Regressionen är signifikant (F=3,68, df=2, p=0.026) liksom koefficienten för studieår ($\beta = -0.149$, p=0.007).

Krav i arbetet

I två av tre frågor om krav i arbetet fanns det skillnader i svaren över tid (men på svagare signifikansnivå). Händer det att du arbetar under oacceptabel tidspress, var det 1992 13 % som svarade oftast, medan 2013 var det 19 % (Chi2 9, df=4, p=.065), och att man har så många uppgifter att man inte kan arbeta effektivt (Chi2 =8, df=4, p=.099). Möjligheten att få ro och avskildhet var densamma över tid. Men med regression med ett index med de tre variablerna (alpha 0.84), och med konstanthållning av kön är regressionen inte signifikant.

Stöd av närmaste ledning i arbetet

I frågor om stöd av närmaste chef finns skillnader i två av fyra frågor. Att ha möjlighet att prata om svårigheter i arbetet med närmaste chef besvarades att detta stämmer helt av 48 % 1992, och 27 % 2013 (Chi2 =14, df=4, p=.009). En fråga om man får den återkoppling man behöver för att göra ett bra jobb, instämmer helt 22 % 1992, och 10% 2013 (Chi2 11, df=4, p=.031). I de två övriga frågorna, om uppmuntran och förutsättningar för att utvecklas i arbetet är ej skillnaderna signifikanta. Ett index

skapades av de fyra frågorna ($\alpha = 0.911$). Regressionen för analys av om skillnaderna vvar signifikanta även med konstanthållning av kön var signifikant ($F=4,49$, $df=2$, $p=.012$) liksom koefficienten för studieår ($\beta = -0.165$, $p=.003$).

Stöd från och till medarbetarna

I samtliga fyra frågor om relation till medarbetarna är skillnaderna signifikanta. På frågan om medarbetarna ger det stöd man behöver, gavs svaret stämmer helt av 24 % 1992, och 9 % 2013 ($\chi^2 = 11$, $df=4$, $p=.025$). Att det finns den öppenhet som behövs mellan rektorn och medarbetarna instämmer helt 26 % 1992 och 11% 2013 ($\chi^2=10$, $df=4$, $p=.035$). Att man har tid för att ge personalen den uppmärksamhet som behövs stämmer helt eller mycket bra enligt 28 % 1992, och 9 % 2013 ($\chi^2=24$, $df=4$, $p<.001$). Att ha möjlighet att diskutera ledningsuppgifter med någon som inte tillhör arbetsplatsen stämmer helt eller mycket bra enligt 60 % 1992, och 41 % 2013 ($\chi^2=14$, $df=4$, $p=.007$). Av de två första frågorna om stöd och öppenhet i relation till medarbetarna skapades ett index ($r=0.65^{**}$). Regressionen var signifikant ($F=5.18$, $df=2$, $p=.006$), och koefficienten för studie var signifikant ($\beta = -0.177$, $p=.001$).

Trött efter arbetet

Rektorer och biträdande rektorer är betydligt tröttare efter arbetsdagens slut nu än tidigare. 1992 var 31 % ofta eller ganska ofta psykiskt trött efter arbetsdagen, 2013 var siffran 63 % ($\chi^2 25$, $df=4$, $p<.001$). Man är så trött att man inte orkar ta sig för något efter arbetet, ofta eller ganska ofta, 1992 34 %, 2013 49 % ($\chi^2=12$, $df=4$, $p=.015$). Man har nu svårare att släppa tankarna på arbetet efter arbetsdagens slut, ofta eller ganska ofta, 1992 46 %, 2013 55 % ($\chi^2=8$, $df=4$, $p=.075$). Man är också mer kroppsligt trött efter arbetsdagens slut, ofta eller ganska ofta, 1992 26 %, 2013 35 % ($\chi^2=9$, $df=4$, $p=.050$). Andelen som under senaste året övervägt att byta yrke är 1992 33 %, 2013 51 % ($\chi^2=6$, $df=1$, $p=.011$). Ett index med de tre frågorna om psykisk trötthet skapades ($\alpha 0.723$). Regressionen var signifikant ($F=8,03$, $df=2$, $p<.001$), och både studieår och kön hade signifikanta koefficienter (studieår: $\beta = 0.137$, $p=.012$; kön: $\beta = -0.126$, $p=.021$).

Sammanfattningsvis visar regressionerna på index att inflytandet över det egna arbetet och stödet av närmaste chef har försämrats mellan 1992 och 2013, medan kravnivån snarare är hög men oförändrad. Skolledarna har också mindre stöd och öppenhet i relation till sina medarbetare över tid. Utvecklingen över tid vad gäller psykisk trötthet i relation till arbetet är också negativ. Dessa resultat kontrollerades för kön, eftersom andelen kvinnor bland skolledarna är högre 2013 än 1992. Slutsatsen är således att arbetsvillkoren försämrats för skolledare över tid och att psykisk trötthet i relation till arbetet ökat mellan 1992 och 2013.

Vilka faktorer i arbetet har samband med trötthet, stress och utmattning?

Vi utforskar vad som har samband med trötthet, men också stress och emotionell utmattning med hjälp av det större antalet variabler som inkluderades i enkäten 2013. Först skapas index av variablerna för psykisk trötthet i relation till arbetet, stressnivå och emotionell utmattning. Dessa sätts som beroendevariabel, i relation till ett antal variabler för att söka förklaringar till variationer i dessa avseenden. Som förklarande, oberoende variabler har vi nedanstående variabler.

- Ålder
- Kön
- Socioekonomisk nivå för majoriteten av elever
- Friskola
- Ansvar för stor personalgrupp
- Goda resultat leder till ökade resurser
- Betoning på ekonomi ger svåra avvägningar
- Elevernas resultat jämförs med andra skolors
- Arbetet har blivit mer styrt och standardiserat
- Oskäligen uppgifter
- Krav, tidspress i arbetet
- Inflytande på arbetsplatsen
- Stöd närmaste ledning
- Stöd/öppenhet från medarbetare
- Känsla av att inte nå upp till professionella ideal
- Tyngs av organisationens problem

En regressionsanalys genomfördes i tre steg; bakgrundsvariabler, verksamhetsrelaterade variabler och sist två variabler som fokuserar känslan för arbetet. Sammantaget förklarar övriga variabler mellan 22 och 41 procent av variansen i index för psykiskt trött efter arbetet, stressnivå, emotionell utmattning, och funderingar kring yrkesvalet (se tabell 1). Psykisk trötthet efter arbetet, stressnivån och emotionell utmattning var de index som hade högst förklarad varians (se tabell 1).

Steg 1 i regressionen med bakgrundsvariabler som kön, ålder, typ av skola (friskola, socioekonomisk bakgrund för skolans population) eller storlek på personalgruppen hade inte något tydligt samband med utfallen i form av trötthet och stress.

Steg 2 inkluderade arbetsrelaterade variabler som har med arbetsuppgifterna att göra. Detta steg med åtta oberoende variabler har högst förklarad varians (R2 change). I detta steg inkluderades fler styrformer, men det var endast fyra som hade samband med de utfall vi testade: "betoning på ekonomi ger svåra avvägningar"; "elevernas resultat jämförs med andra skolors"; och "arbetet har blivit mer styrt och standardiserat". Intressant är att varken kravnivån i arbetet eller stöd från närmaste ledning har här samband med de utfall vi studerar, men korrelation med oskäligen uppgifter kan kanske ha viss betydelse här (krav/oskäligen $r=.626^{**}$; stöd chef/oskäligen $r=-.279^{**}$). I regressionen framträder istället *oskäligen uppgifter* som särskilt belastande för flera av utfallen. (I regressionsanalysen kom inte variabeln onödigen arbetsuppgifter med, den korrelerar alltför högt med oskäligen uppgifter, onödigen/oskäligen $r=.545^{**}$.) Önskan att ha valt ett annat yrke har samband med att arbetet blivit styrt och standardiserat och att betoningen på ekonomi ger svåra avvägningar i arbetet. För dem som känner olust på väg till arbetet finns samband med att sakna stöd från medarbetarna och att elevernas resultat jämförs med andra skolors.

Steg 3 inkluderade två variabler som har med känslomässig belastning att göra, och vi kan förvänta oss högre koefficienter i relation till trötthet och emotionell utmattning, vilket stämmer. Variabeln att tyngas av organisationens problem korrelerar högt med utfallet i samtliga regressioner.

Tabell 1. Fem regressioner (enter), tre steg. Här redovisas samtliga signifikanta β -koefficienter från det tredje steget i regressionsanalysen. (X) betyder att signifikanser funnits i tidigare steg, df 15, n=252–267.

	Psykiskt trött efter arbetet (Index)	Stress-nivå (index)	Emotionell utmattning (index)	Känsla på väg till arbetet (en fråga)	Ej välja yrket igen (en fråga)
Steg 1					
Ålder					.13*
Kön (kvinna)	.11*				
Socioekon. bakgrund elever	.09(*)	(X)	(X)		
Friskola			(X)		
Stor personalgrupp	(X)			(X)	(X)
<i>R2 change</i>	<i>0.05*</i>	<i>0.03</i>	<i>0.03</i>	<i>0.02</i>	<i>0.03</i>
Steg 2					
Goda resultat ger resurser		-.11*	-.10(*)		
Betoning på ekonomi					.17*
Elevernas resultat jämförs	.12*			.17**	
Arbetet styrt, standardiserat	.16**				.20**
Oskäligen uppgifter	.18**	.23***	.29***		
Kravnivå-tidspress					
Inflytande på arbetsplatsen	(x)	-.11*	-.11(*)	-.13*	-.12(*)
Stöd närmaste ledning					
Stöd från medarbetare				-.18**	
<i>R2 change</i>	<i>0.29***</i>	<i>0.31***</i>	<i>0.30***</i>	<i>0.24***</i>	<i>0.18***</i>
Steg 3					
När ej professionella ideal	.16**	.24***	.12(*)		
Tyngs av organisationens problem	.30***	.19**	.27***	.24**	.22**
<i>R2 change</i>	<i>0.10***</i>	<i>0.09***</i>	<i>0.08***</i>	<i>0.05***</i>	<i>0.05***</i>
<i>Förklarad varians (Adj R2)</i>	<i>0.41***</i>	<i>0.40***</i>	<i>0.37***</i>	<i>0.27***</i>	<i>0.22***</i>

*** = $p \leq .001$, ** = $p \leq .01$, * = $p \leq .05$, (*) = $p \leq .10$

Vad ligger i oskäligen uppgifter?

Oskäligen uppgifter hade höga koefficienter i de tre regressionerna som analyserar samband med psykisk trötthet, stress och emotionell utmattning, Tabell 3, och det finns anledning att titta närmare på vad oskäligen uppgifter är i skollärans praktik. Ett område som inte ingår i regressionen, men där det finns tydliga samband, är kraven på dokumentation. Även relationen till ledning, föräldrar och medarbetare har samband med oskäligen uppgifter. Oskäligen uppgifter korrelerar med att arbetet försvåras av vissa kollegor och medarbetare ($r=0.29^{**}$), att konflikter skapas av att föräldrar inte sätter gränser för sina barn ($r=0.26^{**}$), att man undviker att ta upp frågor med överordnade som kan upplevas som negativa (t ex kritik, problem, behov) ($r= 0.28^{**}$), samt kraven på dokumentation som resulterar i långa arbetsdagar ($r= 0.34^{**}$). Oskäligen uppgifter har också samband med dilemman som att "betoningen av ekonomin bidrar till svåra avvägningar" $r=-0.35^{**}$, att arbetet "blivit med styrt och standardiserat" $r=-.39^{**}$, och att "elever inte får sina behov tillgodosedda" $r=-0.33^{**}$.

Ett antal frågor berörde explicit arbetsuppgifter som tynger och försvårar arbetet, och hur ofta dessa förekom. De uppgifter som i högst utsträckning korrelerade med oskäligen uppgifter var:

- Onödigt pappersarbete $r=0.52^{**}$
- Bristfälligt administrativt stöd 0.51^{**}
- Rutiner som inte fungerar $r=0.47^{**}$
- Nätverk, arbetsgrupper och samarbeten som omorganiseras 0.44^{**}
- Poänglösa möten $r=0.41^{**}$

"Pappersarbetet"

Om vi ser till förekomst av onödigen uppgifter så korrelerar detta mycket tydligt med frågor som rör "pappersarbete" och administrativt arbete. I regressionen framgick att uppfattningen att arbetet blivit mer styrt och standardiserat hade samband med psykisk trötthet och att man ångrar sitt yrkesval. Det finns anledning att se närmare på denna

typ av arbetsuppgifter. På en fråga som direkt frågar om dokumentationen bidragit till en känsla av att vara styrd och kontrollerad svarade 36 % att detta inte stämde alls eller enbart i låg grad, 44 % att det stämde i viss mån och 20 % att det stämde i hög eller mycket hög grad. Att dokumentationen bidrog till långa arbetsdagar var det 12 % som inte höll med om, 25 % instämde i viss mån och 63 % instämde i hög eller mycket hög grad. Frekvenser för frågorna om dokumentation och vilka uppgifter som tynger och försvårar arbetet finns på den klickbara databasen www.pifokus.se.

Skolledarnas egna kommentarer

I slutet av enkäten från 2013 fanns plats för kommentarer. De fyra citaten nedan kommer från dessa och visar med rektorernas egna ord vad siffrorna i analysen beskriver.

”De nya styrdokumentet, skollag och läroplan är i mångt och mycket bra MEN de dokumentationskrav, de krav vårdnadshavare kan och har rätt att ställa, det arbetsmiljöansvar en rektor har är ”helt gallet”. Ett omöjligt uppdrag i nuvarande form.”

”Som biträdande rektor och pedagogisk ledare ser jag det som den svåraste utmaningen att få tid till att vara just pedagogisk ledare. Min tid äts upp av för mycket elevhälsoarbete och av sådant som inte har med utbildning att göra. Exempel på detta är drogmissbruk, sociala missförhållanden och datorspelmisbruk. Alltså sådant som egentligen inte faller under skolans ansvar...”

”Ett omöjligt uppdrag med ansvar för allt från förskola till mellanstadium, kök, städ, brandskyddsarbete, arbetsmiljöarbete, likaplansarbete, driva utvecklingsfrågor, personalärenden, elever ska få det stöd de behöver, ekonomiskt ansvar, kunskapskrav, driva samarbete med allt från föräldrar till fastighetsförvaltning, ”rodde” i viktiga allmänna råd från Skolverket, entreprenörskap, anpassa arbetsuppgifter till arbetstagarnas förmåga, se till att all personal håller sig uppdaterad på senaste forskningen och råd om allt möjligt, lönesamtal och medarbetarsamtal med 69 medarbetare m.m.”

”Rektors arbete måste ses över. Svårt att nå utveckling i svensk skola med en så splittrad arbetssituation. Elevvård (350 elever), personalvård (av 45 personal), utveckling, organisation, fastigheter, rast, schemaläggning, implementering kring nya kursplaner, ekonomi, pedagogisk ledare, klassrumsobservatör, systematiskt kvalitetsarbete osv. osv. /.../ Ändå ett roligt och stimulerande arbete men arbetsuppgifterna kan aldrig utföras grundligt eftersom det är så många arbetsuppgifter hela tiden. Känsla av otillräcklighet. Rektorsarbetet är ett ensamarbete. Prata med andra kollegor, svårt de är också tyngda med arbete.”

Sammanfattning

Analysen av förändringar över tid avseende inflytande och stöd i arbetet pekar på negativ utveckling sedan 1992 då den första enkäten gjordes. Skolledarna har enligt jämförelsen förlorat stöd både från sin närmaste ledning och från sina medarbetare. Vi ser också en negativ utveckling vad gäller psykisk trötthet i relation till arbetet. I analysen av vad som hade samband med trötthet i relation till arbetet, stress och utmattning framträdde området ”oskäligen arbetsuppgifter”. Frågorna om oskäligen uppgifter ingår tillsammans med frågor om ”onödigen uppgifter” i ett index för så kallade ”illegitima uppgifter” (Semmer m fl 2015). I tidigare analyser av läkare har oskäligen uppgifter visats ge stor överraskning för utmattning (Aronsson m fl 2012), vilket ligger i linje med resultaten i denna studie av skolledare. När de oskäligen uppgifterna analyseras är det en rad områden som bidrar, dokumentationskrav, brist på administrativt stöd, rutiner som inte fungerar etcetera.

Det framstår som märkvärdigt att i utredningar och forskning om skolledare i så stor utsträckning fokusera på det pedagogiska ledarskapet, en uppgift som torde vara svårt att utövas med den ökade arbetsbelastning och försämrade stöd som skolledarna fått under de senaste tjugo åren.

Referenser

- Arbetsmiljöverket och SCB (2001) Negativ stress och ohälsa. Inverkan av höga krav, låg egenkontroll och bristande socialt stöd i arbetet. Stockholm: Arbetsmiljöverket och SCB.
- Aronsson G, Bejerot E & Härenstam A. (2012) Onödiga och oskäligen arbetsuppgifter bland läkare. Samband mellan illegitima arbetsuppgifter och stress kartlagt i enkätstudie. *Läkartidningen* 109(42): 2216-2219.
- Bejerot E, Forsberg Kankkunen T, & Hasselblad H (2015) Två decennier av new public management: arbetsmiljön i skola och sjukvård, *Arbetsmarknad & Arbetsliv* 21(3):23-41.
- Böhlmark, A., Grönqvist, E., & Vlachos, J. (2012) Rektors betydelse för skola, elev och lärare. Rapport 2012:15. Stockholm: IFAU.
- Ekholm, M., Blossing, U., Kåräng, G., Lindvall, K., & Scherp, H-Å. (2000) Forskning om rektor. En forskningsöversikt. Stockholm: Skolverket.
- Karasek, R. A., & Theorell, T. (1990). *Healthy work – Stress, productivity and the reconstruction of working life*. New York: Basic Books.
- Läraryrket Skolledarföreningen (2014) Låt skolledare fokusera på att vara skolledare. Stockholm: Läraryrket.
- Maslach, C., & Jackson, S. E. (1981). The measurement of experienced burnout. *Journal of Occupational Behaviour*, 2(2), 99–113.
- Semmer, N. K., Jacobshagen, N., Meier, L. L., Elfering, A., Beehr, T. A., Kälén, W., & Tschan, F. (2015). Illegitimate tasks as a source of work stress. *Work & Stress*, 29(1), 32–56.
- Vetenskapsrådet (2011) Rektor – en forskningsöversikt. Vetenskapsrådets rapportserie nr 4 (O. Johansson, red.). Stockholm: Vetenskapsrådet.